

Livet i Döden

Ilari Peltomäki

Examensarbete för bildkonstnär (YH)-examen

Yrkeshögskolan Novia, Bildkonst (YH)

EXAMENSARBETE

Författare: Ilari Peltomäki

Utbildning och ort: Yrkeshögskolan Novia, Bildkonst (YH), Jakobstad

Inriktning: Bildkonst

Handledare: Marika Holm, Ingela Bodbacka-Rak

Titel: Livet i Döden

Datum: 8.4.2021 Sidantal: 11

Bilagor:

Abstrakt

I detta arbete kombinerar jag olika tekniker och medium som lyfter fram min styrka som konstnär på det mest naturliga sättet.

Jag bygger tatueringsskärmar från diverse material och använder den för att då skapa bilder på en plast yta, och sedan förstärks bilderna med aska för att göra dem synliga. Andra tekniken är airbrush, som jag använder för att måla friare, större, och starkare med. Och till sist så kommer jag att förstärka upplevelsen med att tillsätta ljud i rummet.

Med dessa medium hämtar jag fram starka visuella bilder som arbetar runt temat om döden, och imiterar ljudet jag hör när jag jobbar. I arbetet ligger fokuset på att i båda visuella teknikerna är resultatet, på sätt och vis, permanent i sin värld. Det permanenta är igen var jag drar relationen till kontexten var jag lyfter fram teman om döden och här så understöder tekniken och stilen, kontexten då. Genom arbetet kommer jag att fundera över det permanenta i döden, min dödlighet, och att väcka tankar om döden i liv.

Språk: svenska

Nyckelord: döden, airbrush, tatueringsskärm, ljudrum, livscykel

BACHELOR'S THESIS

Author: Ilari Peltomäki

Degree Programme: Novia University of Applied Sciences, Fine Art, Jakobstad

Specialisation: Fine Art

Supervisor(s): Marika Holm, Ingela Bodbacka-Rak

Title: Life in Death

Date	8.4.2021	Number of pages	11	Appendices
------	----------	-----------------	----	------------

Abstract

In my bachelor's thesis, I will combine different mediums that I consider where my style comes out naturally and is comfortable to work with. I build tattoo machines from different materials and use it to then scrape images on a plastic surface, and then reinforce the images with ash to make them visible. The second technique is airbrush, which I use to paint freer, bigger, and stronger with. And finally, I will enhance the experience by adding sound to the room. With these mediums, I bring out strong visual images that work around the theme of death, and imitate the sound I hear when I work. In the work, the focus is on the fact that the visual techniques are permanent in their world. The permanent is where I draw the relationship to the context where I highlight themes about life and death, and here the technique and style support the context. Through the work, I will think about the permanence of death, my mortality, and to evoke thoughts of death in life.

Language: swedish

Key words: death, airbrush, tattoo-machine, sound-space, life-cycle

Innehållsförteckning

1. Grundtanken	s. 1
1.1. Döden	s. 2
1.2. Livet	s. 4
2. Airbrush	s. 5
3. Tatuering som inspiration	s. 6
3.1. Maskinen	s. 7
3.2. Framkallandet av bilden	s. 7
4. Tankar i konsten	s. 9
5. Examensarbetet	s. 10
6. Källförteckning	s. 11

1. Grund tanken

När grundpunkten är "Livet i döden" så försöker jag hämta fram en sådan visuell tematik också.

Symboliken försöker jag hämta ganska rakt och kraftigt fram. I konsthistoria upprepas temat 'Memento Mori', som ungefär betyder; 'kom ihåg att du dör' och det upprepas vissa symboler som representeras symboliskt av att vi kommer att dö eller att livet inte är permanent eller självaste döden. Motiv som fönster var man ser att dagen går framåt, timglas eller klockor som har samma tanke bakom sig, att tiden går framåt. Döden representeras också genom naturliga symboler så som vissa djur, insekter eller växtlighet i någon form t.ex. om Francisco Goyas målning *The Dog* (1819-1823) skriver Carl Jung i boken *Människan och hennes symboler*; '*Det sällsamma djuret, som möjligen är en hund, kan tolkas som konstnärens föraning om sin egen död. I många mytologier uppträder hundar som vägvisare till dödsriket.* (Jung s74-75)

Men den starkaste symbolen till döden är säkert dödskallen, som oftast tolkas med vår egen dödlighet. Dödskallar har använts så långt som 7200 år f.kr. Från den tiden har man hittat dekorerade dödskallar som klart betyder att döden har då också spelat någon roll i vår kultur redan då. (Weingarten, s. webb)

Genom historien (kanske mera på modernare tid) har dödskallen blivit till en internationell avbild av döden. Inom militären i Tyskland användes det 'totenkopf' symbolen, pirater använde 'jolly roger' symbolen, Picasso använde sig av dödskallen som en symbol för döden genom sin karriär, och nuförtiden finns det en dödskalle på de flesta varningsskyltar eller etiketter var det varnas om innehållet.

Nu så associeras dödskallen mer och mer i populärkulturen, som i musikbranschen så kan man hitta dödskallar och andra symboler av döden på skivomslag och andra produkter, eller vilka som helst kläder. Men den blir ännu populärare bland subkulturerna som i t.ex. då tatuerandet, varifrån jag kanske för tillfället har hittat en fascination mot detta subjekt och imiterar dess verktyg och tematik i min egen konst.

1.1. Döden

Varför jag hämtar fram döden är för att vi är i liv, och då glöms döendet bort, eller sen blir det något vi är rädda för, för att det är också slutligt i vårt fall, permanent. Jag har vår dödlighet som en stark inspiration, men det blir det ett påliggande tema i bilden, och den underliggande meningen har oftast en motsatt betydelse åt mig. Med att använda olika dödsteman så vill jag hämta bilden till liv, göra något fast som finns med mig här och nu, påminnelsen om döden väcks i liv på detta sätt åt mig och det väcker livet i mig.

Döendet är en del av vår livscykel, men det känns som att den alltid kommer som en chock när någon dör, och anses som en negativ sak, och som att det skulle vara permanent. I Finland så tycks det åtminstone luta åt det här hållet. Det är ju trist att vi inte får finnas i vår kropp för evigt, att leva är ju otroligt, men efter döden föds det något nytt som vi inte vet om för att vi är i liv. Vi kan inte se eller veta vad som händer efter döden, så det är ett faktum att ingen som är i liv definiera som "vad som händer efter döden".

Men det som här är permanent, är det att det händer hela tiden, vi föds och vi dör och där i mellan så upplever vi en version av att leva.

Men i vår konsthistoria så är det här vi många fina exempel på döden, t.ex. i Hugo Simbergs målning 'Dödens trädgård' från år 1896, finns det tre skelett klädda i svarta kåpor, som står i en trädgård med olika växter i krukor som ligger på marken eller på träd-bord.

I målningen tar skeletten hand om växterna med en stor medkänsla.

Man skulle kunna tolka medkänslan som om att skeletten representerar döden från en kristlig, katolsk, eller ortodox synvinkel, som förbereder själar till nästa steg i deras färd. Då blir själva döendet en mellanfas mellan livet och då själens nästa steg. Eller sen är vi växterna i krukorna, som växer tills döden bestämmer att växa något annat i krukorna var vi växer, eller döden glömmer att vattna oss.

Men i målningen så känns det som att skeletten skulle vara mycket omsorgsfulla med att ta hand om oss.

När man undersöker andra kulturer så kommer det mera fram att döendet har en stor betydelse i deras kultur t.ex. De dödas dag i Mexiko eller reinkarnation inom buddhismen och hinduismen.

Men i mitt fall är det permanenta här som väcker mitt intresse, eller egentligen att det som är permanent är inte permanent enligt hur jag känner. Jag tror delvis på någon sorts återfödelse men mera på ett naturligt och metaforiskt sätt. I naturen så när ett djur dör så blir det ett annat djurs mat, sen så börjar resterna av det förfalla och insekter och svampar förvandlar det till näring åt jorden, en livscykel. Samma händer med oss också när vi begravs. Men vi blir levande i våra kärastes och närmastes minnen. Vi dör aldrig på en tankenivå, för att vi inte kan uppleva döden själva efter att vi dött, utan det händer genom andra. Så då är vi i liv efter döden, och det blir ett liv i döden på ett sätt. Livscykeln fortsätter på en annan nivå bara då och det är det jag försöker hämta fram också i arbetet och i valen av medium. Att skapa en sorts livscykel är ett sätt att beskriva arbetet, och vad som händer efter att jag då skapat verktyg och själva verket från "dött", alltså efter att verket är färdigt, då är den i liv och väntar på sin död, som vi alla, och vad som händer efter döden så vet jag inte men det fungerar som en påminnelse åt mig att då leva. Joe Roberts, konstnär från San Francisco summerar tanken om döden med att säga i sin bok *We Ate The Acid*:

'It's scary for sure but that's part of it. Part of our deal. We get to be here, and then we get to not be here, and that makes me feel like, "Well, since you're here, you should make the most of your time here." You do what's best for you, and on top of that you try to be a good person with everyone you come in contact with. I'm cool with that.' (Roberts s. 136)

1.2. Livet

När döden väcks i liv genom att måla den, då blir den en tanke i mig som jag tänker på. När jag tänker på att dö, så tror jag att jag accepterat det att jag dör men det betyder inte att ja inte skulle vara rädd för att dö. För att som jag tidigare skrivit redan så att leva är ju otroligt. Med konst kan jag påminna mig själv om att det är okej att dö. Här kan jag också kontrollera döden på ett sätt, jag kan måla mera mörkare motiv för att stärka känslorna eller sen lägga humor in för att dämpa dem.

När jag påminner mig själv om döendet i målandet så blir det ett sätt att också bearbeta den rädslan som finns i mig om att dö, för att det är en sak jag inte vill glömma. Att dö är motsatsen till att leva, det är en kontrast mellan de två polerna. I mitt arbete vill jag använda mig av den starka kontrasten som finns mellan de två polerna för att de lever på varandra och skapar något nytt via det. Symboliken vill jag också ha ganska rak och klar.

Edvard Munchs målning *Självporträtt med klockan och sängen*, (1940-1942), så är symboliken klar men gömd på något sätt. Här tycker jag att Munch behandlar sin egen dödlighet genom en målning. Munch står i mitten av bilden vid en säng. Bakom honom finns det en klocka utan visare, det finns ingen tid kvar? Och bakom honom finns det en öppning till ett annat rum varifrån det kommer ljus som lämnar Munch i en skugga, så att han skulle börja och gå mot mörkret och lämna livets ljus bakom sig. I rummet syns det målningar, antagligen Munchs egna målningar, ett annat tecken på att hans liv lämnas bakom honom.

Vad som blir i liv är tanken om döden som kommer, livet som är levt, och det som kommer efter döden.

Kontrasten till dessa frågor är då det som jag känner när jag målar. Det är tankarna, diskussionen om döden i målandet, och det som sker när man målar som är det som representerar livet.

2. Airbrush

Vad jag hämtar fram i denna del av arbetet blir då att försöka måla tankarna om döden mera klart, få klarare symbolik med hjälp av bilder.

Det jag gillar med airbrushen är att mitt målning kan flöda ur mig jätte lätt, det är en viss frihet när jag kan sträcka mig vart jag vill med en liten penna i handen som stokastiskt sprutar färg vart jag än pekar.

År 2020 så praktiserade jag åt en finsk konstnär, Konsta Ojala, som använder sig mycket av airbrushen och som då har haft ett starkt intryck på mig.

Konsta visade att det inte finns egentliga regler eller "rätta" sätt att använda en airbrush. Det behövs en luftkompressor, en airbrush och färg, och sedan gör man vad man vill. Det går lätt att måla i stort format och jag kan justera fokus i det jag målar och hur det ser ut, som att ofokusera och fokusera med en kamera, eller i mitt fall ta av mig glasögonen. Resultatet som kommer från airbrushen tycker jag att liknar en blandning av att måla med bläck och serigrafi som båda ligger nära mitt hjärta.

En orsak är då det permanenta som kommer fram också i denna teknik. Att man inte kan ta bort något från målningen efter att man börjat måla. Det som också händer i serigrafi, bläck-måleri och tatuerandet. Och detta stöder kontexten i mitt examensarbete.

När jag arbetar med airbrushen så planerar jag inte värst mycket vad jag målar. Jag brukar täcka en vägg med ett stort pappers-ark och sedan börja med att välja en tematik som dominerar helheten. Surrealistiska rum med figurer eller djur i sig, som i mitt huvud berättar en saga om hur jag ser och känner världen runt omkring mig. Men jag brukar bygga upp en helhet av olika mindre bilder som om jag skulle måla en "tatuerings flash".

Tatuerings-flash är en målning med många olika bilder på sig, så att kunden som vill ha en tatuering skulle ha det lättare att hitta det kunden vill. Det brukar finnas hundratals design på väggarna av tatuerings-studion att välja en design från.

Det kommer ett hårt ljud när kompressorn är igång, så jag brukar lyssna på musik på hård volym när jag arbetar, men efter en tid så blandas musiken och surrandet av kompressorn till ett ljud som styrs av ljudet från själva pennan som sprutar färg. Man är i en trans på något sätt var man inte hör något utan man bara ser hur saker förvandlas på väggen. Det är svårt att sluta med det.

Egentligen så vill jag dra in att friheten med airbrush måleri fungerar här som vad föds i mig när jag målar. I arbetet är det synliga lagret döende och dess tematik, men friheten är det som händer när jag målar, när jag målar är jag fri och i liv. Och i efterhand så har jag också en målning som påminner om det åt mig och ger mig en plats var jag kan granska på det.

3. Tatuering som inspiration

Det mer konkreta permanenta drar jag direkt från att tatuera, att göra en tatuering är en permanent markering på kroppen som är gjort endera med en tatueringsmaskin eller en nål av något slag, sedan trycker man bläck mellan hudlagren som stannar där för evigt. Det som fascinerar mig i tatueringar är antropologin bakom tatueringar, de oskrivna reglerna, historien som går bakåt tusentals år, motiven i bilderna, och själva processen som förblir en sorts ritual. (Solly s. webb)

Och förstås det eviga i bilden som stannar på huden, livet som bilden får leva på personen som bär den.

Men här så plockar jag till min teknik bara själva verktyget, tatueringsmaskinen, men jag lämnar här egentligen det också på en tanke-nivå och bygger en maskin av material som inte är det som man traditionellt skulle ses som delar man kommer att använda i en tatueringsmaskin som t.ex. gafflar, torkade tuschar, elektroniska tandborstar osv. och här vill jag oftast också använda delar som någon annan inte ser likadant värde på som jag ser.

3.1 Maskinen

Inspirationen till att bygga en tatuerings-maskin från "skräp" kommer från världen av fängelsetatueringar. Runt omkring världen så har tatuerandet funnits i fängelsekultur, men tillgång till material för att tatuera så finns det inte. Då bygger man en tatuerings-maskin själv.

Tatuerings-maskinen så byggde jag från en gammal cd-spelare, en gammal tusch, och en sked. I cd-spelaren finns en motor som får cd-skivan att snurra runt som jag använder som en motor för att få nålen att gå upp och ner. Som en ram var motorn ligger så använder jag skeden. Den böjs i 90-graders vinkel och sedan sätts motorn fast på skeden med buntband. Tuschen töms från allt innehåll och sedan skär man bak ändan på tuschen så att nålen kan sättas in. Längden som tatuerings-nålen är skall motsvara "holken" av den tomma tuschen. Sedan sätter man "holken" fast med buntband i skeden. Man skall löda fast delar som leder elektricitet i bakändan av maskinen så att man kan få den att gå.

När maskinen är färdig så kopplas den i en strömkälla som har en brytare så att man kan stänga av och sätta igång maskinen. Jag använder mig av riktiga tatuerings-nålar för att de är lättare att sätta fast i maskinen, och är starkare än en gitarsträng, som man skulle använda i sådana fall när man inte har tillgång till tatuerings-nålar.

3.2 Framkallandet av bilden

Hur själva bilden kommer fram så imiterar jag också så kallade "glömda tekniker" från tatuerandet. Förr i tiden mellan 1940-1980-talet, så förflyttade man designen på tatueringen som man ville ha på huden via en acetatplastbit och kol och vaselin. Designen skrapas av på acetatbiten och sedan gnuggas det kol in i bilden, efter det så sätter man vaselin på huden och trycker bilden fast. Nu har tatueringen en 'karta' hen kan följa för att underlätta jobbet.

Helsenius & Ruotsalainen s. 52)

Nu använder jag plast av nåt slag som jag "tatueringar" på, och istället för kol så blir det aska. Acetatbiten och kolen, det som händer före tatuering, blir det slutliga i min process, men det permanenta stannar.

Orsaken till askan blir då en av teman som förekommer i arbetet. Askan är oftast från träd som har brunnit, alltså dött träd. Nu återanvänds det döda och hämtas i liv igen, som med maskinen, och i naturen. Det är något speciellt att gnugga askan och framkalla bilden, askan är mjuk och har varierande skala av grå beroende på träslag och temperatur den brunnit i. Askan får ett nytt liv genom att göra bilderna synliga och väcker helheten upp.

Tatuering eller tekniskt sätt skrapandet av plasten, har också ett hårt ljud. Och det har maskinen också, här upprepas igen en sak som binder teknikerna ihop och får mig att falla i transen som med airbrushen. Själva maskinen påminner också om en airbrush till formen, en penna. Men tatuering-maskinen är inte en penna, den slår nålen upp och ner med hjälp av motorn många hundra gånger i minuten.

Själva bilden ritas jag på förhand på ett vitt underlag, sedan efter så lägger jag bilden under plasten och ritas av den. Efter att jag fått bilden fram på plasten så gnuggar jag aska i spåren, så blir bilden synlig.

Jag gör inte tatueringar när jag använder mig av en maskin som liknar en tatuering-maskin, eller använder mig av andra metoder från dess värld. Jag skapar ett eget medium var att skapa en bild, blir en teknisk process, som i t.ex. i serigrafi.

4. Tanken i konsten

Att få undersöka mina tankar i min konst efter att jag målat dem eller framkallat dem på plast så är ett sätt undersöka livet runt omkring mig. När jag kombinerar tekniker så skapas det mera tankar kring arbetet, speciellt när jag ifrågasätter självaste teknikernas s.k. bruksanvisning. Via det så kan jag forska mera i tänkandet och för att forska mera på tänkandet så måste mera verk skapas för att då kunna tyda meningen i mitt tänkande och livet runt omkring mig.

Tidigare har jag jobbat mera omedvetet om vad som händer i arbetet, men nu när ämnet är klart vad som kommer att hända så känns det som att arbetet redan finns färdigt i mina äldre arbeten, men att jag måste fortsätta på dem till slut tills de är färdiga.

Fastän arbeten redan är färdiga på en fysisk plan, så blir själva tänkandet kring ämnet inte, det utvecklas och byter form. Tanken blir då en jakt av någon sorts mening i den livscykel som jag skapar, och i den var jag befinner mig också. Att söka mening från döden, tycker jag är att försöka "hitta livet i döden". Jag funderar inte på att den biologiska orsaken varför vi dör utan på frågan vad som skapas när vi dör, vad som stannar kvar efter att något tagits bort.

Så när döden skapas som visuellt i mitt arbete, med tekniker vars resultat är permanent, med tematiken som representerar att något försvinner permanent, då håller jag tanken i liv. Det vill jag uppehålla i mitt arbete.

5. Planen för examensarbetet

Jag skapar ett öppet rum var det finns ett fönster av plast som jag tatuerat med en själv byggd tatuerings-maskin. Röda tråden i det visuella temat är döden, men den kommer att innehålla andra bilder som är drag från tatuerings-konsten.

Genom fönstret projicerar jag ljus så att tatueringarna skapar en skugga på väggen. På väggarna kommer det finnas airbrush målningar. Skuggan kommer att blandas in bland målningarna och förstärker kontrasten mellan mediumerna och skiljer dem från varandra.

På detta sätt skapar jag ett rum var jag kan observera motsättningen som skapas av teknikerna.

Källförteckning

Jung, C.G. (1964.). Människan och hennes symboler, s.74-75. London, Aldus Books.

Helsenius, M. & Ruotsalainen, J. (2020.). *Merimiestatuoinnit*, s. 52. Helsingfors, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Roberts, J. (2018.). *We Ate The Acid*. s. 136. New York, Anthology Editions LLC

Solly, M. (2018.). *What Ötzi the Iceman's Tattoos Reveal About Copper Age Medical Practices*.

<https://www.smithsonianmag.com/smart-news/what-otzi-icemans-tattoos-reveal-about-copper-age-medical-practices-180970244/> (hämtat: 6. 4. 2021).

Weingarten, E. (2011.). *A Short History Of Skulls As Decor*.

<https://slate.com/culture/2011/06/a-short-history-of-skulls-as-decor.htm> (hämtat: 6. 4. 2021).

Tack till

Lärarna vid Novia,

Familjen, vänner, Buddy